

NRO 14121 Svartedalen med Anråsån - Stenungsund, Kungälv, Lilla Edets

kommuner Område av riksintresse för naturvård **Områdesnummer:** NRO 14121 **Områdesnamn:** Svartedalen med Anråsån **Kommun:** Stenungsund, Kungälv, Lilla Edet **Kartblad:** 7B NV, 7B NO **Area:** 10094 ha, varav 9198 ha land och 896 ha vatten **Naturgeografisk region:** 21a Sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap. Dalslandsområdet **Kust/havsregion:** - **Regionindelning för sjöar och vattendrag:** Huvudavrinningsområde 108/109 **Agrara kulturlandskapsregioner:** 7, Bohuslänska kustbygden **Landskapsform:** Sprickdalslandskap **Riksvärde:** **Landskapstyp** **Naturtyp** **Vegetationstyp** **Arter** **Geologi** Skogslandskap Barrskog Ädellövskog Våtmarkskomplex Flora Fauna Sjölandskap Vattendrag Fauna

Värdeomdöme: *Hela området:* Svartedalsområdet är ett utpräglat höjdområde som till allra största delen är bevuxet med barrskog. Den välbevarade, åldriga naturskogen och orördheten i övrigt inom ett så stort område som det här är fråga om har få motsvarigheter i Västsverige. Inom området finns ett relativt stort antal rödlistade arter inom flera organismgrupper. Som exempel kan hedjohannesört, pulverädellav *Megalaria pulvereae* och gransotdyna *Camarops tubulina* nämnas. Här och var i terrängen finns även olika typer av våtmarker. Vid Måkevattnet finns t.ex. en svagt välvd mosse och en fukthed som tillsammans utgör ett värdefullt våtmarkskomplex. Inom Svartedalen påbörjades under 1970-talet systematiskt upplagda miljöundersökningar vilket ger området en särställning inom Västsveriges terrestra och limniska miljöövervakning. Vid Ranebolund finns ett mycket värdefullt lövskogsparti. Området består av en grönstensinnehållande brant som i sina lägre delar är bevuxen med en åldrig ädellövblandskog och i de övre delarna med krattekskog. Lundfloran i områdets låglänta delar är för regionen ovanligt artrik. Även kryptogamfloran är osedvanligt rik med en lång rad rödlistade arter varav flera endast förekommer i de sydvästra delarna av landet. 219 Anråsån har lek- och uppväxtområden för havsöring och lax. Ån har också bestånd av flodpärlmussla. Även bottenfaunan i vattensystemet är av intresse. Forskningsprojektet i Gårdsjön, Stora och Lilla Hästevatten och Gaffeln med tillrinningsområde är av synnerligen stor betydelse för klarläggande av de ekologiska sambanden i den pågående försurningen av skogsmark, sjöar och vattendrag. I sluttingarna intill Rördalsån finns översilade och källpåverkade områden med mycket rik mossflora. Här växer t. ex. skirmossa *Hookeria lucens*. **Huvudkriterier:** A, B, C **Stödkriterier:** Storlek, mångformighet, naturlighet, kontinuitet, representativitet, sårbarhet, raritet, funktion **Förutsättningar för bevarande:** Inga avverkningar eller andra ingrepp som kan förändra vegetationssamhällets naturliga utveckling mot klimax. Friluftslivet bör kanaliseras till områdets västra del längs Bohusleden. Kalkning fortsätter i vattensystemet. Vandringshinder undanröjes eller kompletteras med fisktrappor. Lövvegetation utmed vattendraget bevaras för att behålla vandringsfisken. I ett begränsat område (några hektar) måste skogen sparas för att värdefull växtlokal skall bestå. Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras. Områdets värden kan påverkas negativt av utsläpp till vattensystemet, omgrävning av åfårorna eller andra åtgärder i vattendraget och omgivande landområden. **Säkerställande och internationell status:** Stora delar av området omfattas av naturreservat. Området berörs av Natura-2000 områden (fågeldirektivet samt art- och habitatdirektivet). Området berör område av riksintresse för friluftslivet FO 10, Svartedalen. **Områdets huvuddrag:** Då hela området ligger över högsta kustlinjen saknas isälvsavlagringar och de kvartära bildningarna utgörs överallt av osvallad morän. Sjöarna och mossarna är belägna i bergbäcken, av vilka flera är morändämda. Moräntäcket är i regel tunt, ansenliga delar av området är hållmarkspräglade. Topografiskt är området relativt svårtillgängligt, vilket kan vara en av anledningarna till att det icke nämnvärt berörts av skogsavverkningar och andra ingrepp intill det interimistiska skyddet enligt NVL tillkom 1975. Vegetationen domineras av hedbarrskogar med ett relativt ansenligt inslag av lövträd, främst björk, asp och ek. Genomsnittsåldern

på skogen ligger över 100 år. De högsta höjderna karakteriseras av hållmarkstallskog och ljunghed. Praktfulla svampskogar finns på några få ställen i dalgångarna. De relativt stora sjöarna Härsevatten och Måkevatten är typiska klarvattensjöar av Lobelia-typ. Några av de mindre sjöarna har ett mera humöst vatten. Fågellivet är karakteristiskt för åldrig barrskog med förekomst bl.a av orre, tjäder, hackspettar, mesar, tidvis invasion av grönsiska och korsnäbb. Åtskilliga andfågelarter knutna till sjöarna häckar i området. Områdets orördhet, topografi och sjörikedom med källflöden har varit den främsta anledningen till att området utvalts som referensområde för jämförande miljöundersökningar. Provrutor för kontinuerlig vegetationsanalys undersöks med 5 års-intervaller sedan 1975. Området ingår i naturvårdsverkets program för övervakning av miljö kvalitet (PMK). Dessa undersökningar påbörjades 1982. Förmodade luftföroreningsrelaterade skogsskador analyseras också inom området. En jämförande entomologisk undersökning har också utförts. Härsevatten och Måkevatten utgör referenssjöar i kalkningsprogrammet för länet. Bohusleden går genom området längs västra sidan av Härsevatten. Friluftslivet kanaliseras därigenom till denna från referenssynpunkt mindre viktiga del. 220 En svagt välvd mosse och en fukthet vid Måkevattnet utgör tillsammans ett värdefullt våtmarkskomplex. Ett litet parti sumpskog ingår också i våtmarken. **Anmärkingar:** VMI ID:07B8F05

Referenser: Almer, B. 1970. Protokoll över inventering av vattendrag i Göteborgs och Bohus län. Appelqvist, T. 1992. Vegetationsundersökningar – Resultat från 1975 till 1991. Miljöövervakningsprogrammet i Göteborgs och Bohus län. Länsstyrelsen, rapport 1992:9. Appelqvist, T. 1998. Våtmarksinventering i Göteborgs och Bohus län. Länsstyrelsen, manus. Ehnström, B. 1978. Skogsentomologisk bedömning av de äldre granbestånden inom Svartedalen (stencil) Ericsson, U. m. fl. 1997. Bottenfauna i Göteborgs och Bohus läns vattendrag 1996. Länsstyrelsen, rapport 1997:24. Fiskenämden 1983. Fiskevårdsprogram för Göteborgs och Bohus län- riktlinjer för fiskevårdsarbetet åren 1984-1988 i sjöar och vattendrag. Fiskeriverket. Beslut 1988-04-11 rörande Områden av riksintressen för yrkesfisket, områden av särskilt intresse för fritidsfisket samt områden av särskilt intresse avseende arter och stammar av fisk. Göteborgsregionens kommunalförbund 1973. Svartedalens naturvårdsområde Göteborgsregionens kommunalförbund 1975. Svartedalens vildmarksområde (inventering, förf Ulf Molau) Harlén, A. & Höglind, K. 1996. Förslag till samordnat miljöövervakningsprogram för riksintressanta sjöar och vattendrag i Göteborgs och Bohus län. Kungälv kommun 1979. Kommunplan Lantbruksnämnden, fiskerisektionen 1975. PM angående fysisk riksplanering. Länsinventering-Fiske Lilla Edets kommun. 1977. Kommunöversikt. Lindqvist, M. & Sjöstedt, O. 1997. Svartedalen – Fördjupad utvärdering av natur i centrala Svartedalen Länsstyrelsen. 1976. Natur i Älvsborgs län, s 346. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1995: Vatten i Göteborgs och Bohus län Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohuslän 1997. Våtmarksinventering i Göteborgs och Bohuslän. Ramkvist, K. 1975. Naturvårdsinventering av Jörlanda- och Anråseån i Stenungsunds kommun Statens naturvårdsverk 1980. PMK-Land. Grunden och arbetsplan för uppbyggnad. Plan 2 Statens naturvårdsverk 1982. Vegetation och skogstillstånd i området runt Härsevatten, Svartedalen. PMK-område 8. Bohuslän Statens naturvårdsverk 1985. Monitor 1985 Stenungsunds kommun 1978. Markdispositionsplan.